

memòries de mestres

**Tal Qual.
Vint-i-cinc anys
de professora
a un institut de
l'Hospitalet de Llobregat**

Mercè Otero-Vidal

Tal qual

Vint-i-cinc anys de professora a un institut de l'Hospitalet de Llobregat

Mercè Otero-Vidal

Professora

Per escriure aquest article en primera persona apel·lo a un dels principis feministes que més ressò ha tingut: «Allò que és personal és polític» i també al fet que els estudis de casos i les històries de vida avui són acceptades, dins de les ciències socials, com a recurs metodològic. Sota aquest aixopluc, confio que el relat de la meva experiència com a professora de secundària a l'IES Santa Eulàlia de l'Hospitalet de Llobregat tingui algun interès per a la gent que llegeixi l'article. Evidentment, els oblots i les inexactituds són producte de la meva memòria «selectiva» o sigui que demano excuses d'entrada.

ELS ANYS SETANTA

Vaig arribar com a professora a l'Hospitalet, si no recordo malament, l'any 1979 i portava ja una maleta una mica plena. Hi ha uns antecedents que cal explicar per entendre el tipus de professora que he estat i potser també per entendre, en part, com és que vaig passar la major part de la meva vida professional a l'Hospitalet de Llobregat, on em vaig jubilar.

Vaig estudiar a la Universitat de Barcelona els anys del SDEUB (Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona) i hi vaig viure el ressò del maig del 68 francès. Participava a totes les assemblees que s'organitzaven i provava d'entendre què s'hi deia i per què; estava sempre a prop dels «salts» que es pretenien fer a la plaça Catalunya i coneixia la gent que es bellugava i militava clandestinament contra el franquisme; feia les vagues pertinents, però també procurava treure bones notes per continuar gaudint de la beca.

Vaig cursar dues especialitats de filologia (clàssica i romànica hispànica) a la facultat que encara portava el nom de «Filosofia i Lletres». Tinc la sensació que, aquells anys, vaig passar molt temps, moltíssim, a la Biblioteca Central com es deia en aquell temps la Biblioteca de Catalunya, perquè la universitat estava temporades tancada com a represàlia després d'algun acte reivindicatiu.

Anava a aprendre francès a l'Institut Francès i assistia a totes les conferències i pel·lícules que s'hi programaven. Vaig fer de monitora de colònies de vacances a França un parell d'estius després d'haver fet la formació en els CEMEA (Centres d'Entrenament en Mètodes d'Educació Activa). Ara, amb el pas dels anys, m'adono que en aquesta formació de monitoratge vaig aprendre coses que m'han servit moltíssim en la meua vida professional i que, de fet, va suplir la manca de formació inicial de professorat de secundària que pràcticament no vaig tenir. Vaig aprendre recursos per captar l'atenció de les criatures, una manera d'explicar, la vinculació del saber amb les necessitats quotidianes, la complementarietat del treball intel·lectual amb el treball manual, el respecte per les criatures i, sobretot, que ensenyar i aprendre és interessant i divertit i ha de ser interessant i divertit.

D'aquells anys, no puc oblidar-me de dir que vaig fer el Servicio Social, que a les noies solteres ens servia per poder tenir accés al passaport, al carnet de conduir i a altres coses, amb el permís del pare evidentment; va ser un mes a Begur sota la fèrula de la Sección Femenina i unes quantes hores planxant en un centre de beneficència.

L'últim any de carrera, vaig fer el CAP (Curs d'Aptitud Pedagògica) i vaig fer les pràctiques, «teòriques», a l'Institut Milà i Fontanals. També vaig aconseguir un ajut per assistir a un curs de "Nuevas técnicas de educación" a la Universidad Internacional Menéndez Pelayo de Santander, al Palacio de la Magdalena, on vaig entrar en contacte també «teòricament» amb els tecnòcrates que al final del règim franquista (1969-1970) van posar en marxa un canvi de l'educació al país: Díez Hochleiner, per dir algun nom, i també vaig sentir parlar del Club de Roma i de Mayor Zaragoza.

PROFESSORA NO NUMERÀRIA

Amb molta sort, en acabar la carrera i amb tots aquests «complements» formatius, em vaig convertir en PNN (Professora No Numerària): substituïda i/o interina d'institut.

Com a PNN d'institut vaig començar a donar classes de nocturn a l'Institut Maragall de Barcelona. Els estudis nocturns aleshores es van convertir en l'oportunitat de continuar estudiant de molta gent de la meua generació i més gran que havia hagut de deixar de fer-ho per anar a treballar. A l'institut, que era femení, hi havia assemblees cada dos per tres d'alumnat i de professorat no numerari perquè el moment polític era el que era i ja es veia a venir que era a prop el final de la dictadura.

Recordo que aquells anys començava el curs amb un poema de José Agustín Goytisolo que considerava i considero que és un bon manifest sobre l'escola i per això m'agrada incloure'l en aquesta «memòria».

La mejor escuela

*Desconfía de aquellos que te enseñan
listas de nombres, números y fechas
y que siempre repiten modelos de cultura
que son la triste herencia que aborreces.*

*No aprendas sólo cosas, piensa en ellas,
y construye a tu antojo situaciones e imágenes
que rompan la barrera que aseguran existe
entre la realidad y la utopía:
vive en un mundo cóncavo y vacío,
juzga cómo sería una selva quemada,
detén el oleaje de las rompientes,
tiñe de rojo el mar,
sigue unas paralelas hasta que te devuelvan
el punto de partida,
haz aullar a un desierto,
familiarízate con la locura.*

*Después sal a la calle y observa,
es la mejor escuela de tu vida.*

L'any 1970, s'havia començat a posar en marxa la LGE (Llei general d'educació) amb l'EGB (Educació General Bàsica) el BUP (Batxillerat Unificat Polivalent), el COU (Curs d'Orientació Universitària) i la FP (Formació Professional). I el que és més important, s'anava introduint també esglaonadament l'ensenyament mixt, enfront de l'ensenyament segregat que havia imperat sota el franquisme.

Els primers anys de la transició política, es va anar donant resposta a algunes de les reivindicacions del PNN i va haver-hi unes oposicions restringides perquè el professorat no numerari es pogués anar integrant al «sistema» i així és com, amb força contradiccions, vaig fer unes oposicions i vaig obtenir una plaça de professora agregada a l'Institut de Batxillerat, núm. 2 de l'Hospitalet de Llobregat. Ja he dit que vaig arribar-hi l'any 1979, quan encara semblava que «tot» era possible.

DEL COPEM A L'IB SANTA EULÀLIA PASSAN T PER L'INB NÚM. 2

La veritat és que l'IB núm. 2 era conegut popularment amb el nom de «COPEM», que poca gent sabia que era l'anagrama de «Centro Oficial de Patronato de Enseñanza Media» i aquest nom aleshores agradava especialment perquè sonava a la COPEL (Coordinadora de Presos Españoles en Lucha), que era un col·lectiu que portava a terme una important lluita reivindicativa a les presons

El COPEM va ser creat l'any 1958, i va ser l'any 1975 quan es va convertir en «Instituto Nacional de Bachillerato, núm. 2». Cal dir que, mentre va ser COPEM, l'institut va ser masculí i que, en canviar a INB, passà a ser mixt.

L'institut estava i està al barri de Santa Eulàlia, a la plaça de Pius XII, davant del mercat i conserva la façana de sempre. Justament aprofitant l'empenta d'aquells anys de la transició política, per la part del darrera es va ampliar l'edifici i es va remodelar l'interior. Aconseguir mig institut nou i condicionar la resta va ser gràcies a una reivindicació continuada, amb moltes mobilitzacions de professorat, alumnat i famílies davant del Departament d'Ensenyament. Tampoc va ser fàcil resistir tot el període de les obres, perquè s'anava fent l'obra sense parar les classes i, a més, encara passava el carrilet just a tocar de l'institut i les obres es van allargar perquè hi va haver problemes de diners. El pressupost previst no va ser suficient, quan van aparèixer unes aigües sulfuroses al subsòl de l'institut que no deixaven quallar el ciment dels fonaments.

L'última part d'aquest període tan desgavellat d'obres i de canvis no el vaig viure perquè vaig fer les primeres oposicions a càtedres convocades per la Generalitat i vaig aconseguir una plaça, que em va portar durant tres anys a Viladecans i, quan vaig tornar a l'Hospitalet, ja em vaig trobar amb l'institut nou amb el nou nom de «Santa Eulàlia».

Triar el nom per a l'institut no va ser fàcil perquè hi havia moltes propostes, però finalment el professorat es decantà pel nom del barri i, d'altra banda, recollia la reivindicació que fos un nom femení ja que hi havia molt poques denominacions de centres que recordessin les dones.

La transformació «física» de l'institut va ser molt important i l'urbanisme del voltant també va anar canviant amb la desaparició del carrilet i amb novetats que avançaven lentament, però que anaven donant un aire diferent al barri. Van desaparèixer les restes de les fàbriques que encara quedaven, es van obrir carrers i places, concretament darrere de l'institut i, fins i tot, s'hi va ubicar la TV de l'Hospitalet i, finalment, es va produir un gran canvi, quan es va tirar a terra el *Cuartel de la Remonta* i van començar les obres de la Ciutat de la Justícia. I, acompanyant els canvis materials, també es produïa el canvi social de les famílies que hi vivien i que portaven els seus fills i filles a l'institut. De fet, aquests canvis no han parat encara en un barri viu com és el de Santa Eulàlia.

A partir de l'Estatut de Catalunya (1979), la Generalitat de Catalunya va rebre els traspassos en educació, amb efecte a 1 de gener de 1981. I amb les competències de la Generalitat, una de les coses que es va notar molt a l'institut en aquells anys va ser l'esforç que es va fer de catalanització, de manera que sorprenia gratament. Aquest fet va anar endavant amb la CNL (Comissió de Normalització Lingüística) i el professorat va anar fent els cursos per obtenir la idoneïtat de poder fer les classes en català, però malauradament aquest procés de normalització lingüística, que va començar amb convenciment i empenta, amb els anys ha anat decaient, seguint aquell principi que diu que «el que és urgent es menja el que és important».

Per una altra banda, cal dir que la Generalitat va heretar unes infraestructures escolars deficientes, una organització inadequada i ineficient, unes instal·lacions adminis-

tratives en situació caòtica i un professorat en un règim administratiu que impedia l'arrelament als centres, mantenir equips estables i que estava sotmès a concursos de trasllats generals i freqüents. Això últim és un dels problemes que tenien i que tenen encara els centres escolars, la no consolidació dels claustres, la constant mobilitat del professorat i la presència de professorat interí i substitut. En aquell moment de boom de finals dels anys setanta i principis dels vuitanta, va haver-hi una entrada massiva de professorat a secundària i les circumstàncies propiciaven uns claustres amb plantejaments força polaritzats, la qual cosa no vol dir que actualment no ho siguin. La diversitat sociopolítica estava/està prou ben representada en els claustres de professorat i la política educativa institucional sempre ha costat d'encaixar amb la realitat de la feina diària amb l'alumnat a les aules, la qual cosa provocava/provoca insatisfaccions i reivindicacions que poden anar en sentit invers segons quines siguin les expectatives del professorat. En aquells anys concretament, la veritat és que no sé si ho provocava el moment social que vivíem o l'edat que teníem, però hi havia un grup de professorat especialment actiu, amb ganes de bellugar-se i de fer coses.

Amb aquesta empenta de companyes i companys de claustre, em vaig trobar a finals dels vuitanta, els cursos 1985-1986-1987, sent, amb un bon equip, la directora de l'institut. Són anys d'aprenentatge perquè la tasca de direcció tampoc no me l'havien ensenyada a la universitat: com tractar amb el Departament, amb la Inspecció, amb els Serveis Territorials, amb l'Ajuntament per poder posar en marxa les iniciatives que teníem. Llàstima que l'experiència va acabar malament, perquè les persones de la junta directiva anàvem fent i fent sense adonar-nos que el claustre de professorat en un moment determinat havia deixat de seguir-nos i vàrem haver de dimitir. De fet, la situació de «desencontre» en part era deguda als diferents posicionaments del professorat davant dels canvis legals que s'anaven produint. Els canvis que es proposaven eren importants i les opinions del professorat, contraposades.

LA REFORMA

L'any 1983, el govern socialista, amb Jose María Maravall com a ministre d'Educació i Cultura, havia assumit el repte de fer de l'educació bàsica un servei públic, per tal de superar les desigualtats socials i, alhora, proposava la reforma de mètodes i continguts per millorar els resultats escolars, que va donar lloc a la Llei orgànica del dret a l'educació (LODE) del 1985. El BOE (Boletín Oficial del Estado) publicava, el 8 d'agost de 1984, la Llei de mesures urgents per a la reforma de la funció pública, l'adicional quinzena de la qual regulava la funció pública docent i pretenia dissenyar una carrera docent que estimulés la motivació del professorat. Les mobilitzacions del professorat contra l'Avantprojecte d'Estatut del professorat van tenir lloc durant el curs 1986-1987. Els sindicats de l'ensenyament van convocar una vaga general del sector, a la qual se sumaren també els estudiants.

Després de la dura etapa d'aquestes vagues, el professorat es va trobar amb la reforma educativa producte de la LODE. Aquesta reforma, la vaig viure molt intensament

perquè, malgrat que tenia clar que no em satisfieia, sabia que era la reforma de la meua vida, ja que em passaria la resta de la meua vida d'ensenyant sota aquesta nova estructura educativa. L'any 1987, el Ministeri d'Educació i Ciència va presentar un *Proyecto para la reforma de la enseñanza: educación infantil, primaria, secundaria y profesional. Propuesta para el debate*. En aquesta proposta, els temes curriculars, pedagògics i de professorat ocupaven el primer lloc i el Ministeri i les comunitats autònomes, de manera coordinada, van iniciar un procés d'experimentació de nous dissenys curriculars.

Durant els anys de l'experimentació de la reforma educativa, vaig viure aquest procés com a molt enriquidor, perquè vaig formar part del professorat que va rebre la formació per encarregar-se de «predicar» la reforma a la resta. Així, vaig conèixer molts centres i professors i professores del que aleshores era el Servei Territorial de Barcelona-Comarques en les sessions tenses i crítiques de formació del professorat.

La intensificació de la formació permanent del professorat havia d'atendre i donar resposta als desafiaments que comportava un nou perfil del professorat. Quedava clar que el rol tradicional i gairebé exclusiu de transmissors de coneixements atribuït al professorat canviava profundament amb l'atribució de noves funcions, que concretaven la idea que el professorat era, sobretot, un agent educador. Amb la LOGSE, aquest nou perfil queda definit i precisat i es correspon a un tipus de competència professional, del qual el professorat, en general, estava ben lluny.

I així arriba la generalització de la LOGSE (Llei orgànica general del sistema educatiu) l'any 1990 i s'implanta l'ESO (Educació Secundària Obligatoria), dels 12 als 16 anys, i el Batxillerat, dels 16 als 18 anys.

Evidentment, la reforma tenia moltes coses criticables i millorables, però va tenir un problema insoluble. La primera condició indispensable per dur a terme la reforma era, sens dubte, una major inversió en educació, un increment de despesa pública en educació, i cal deixar constància de la greu manca de recursos econòmics. Un problema que va esdevenir endèmic en el procés d'implantació de la reforma educativa de la LOGSE, malgrat els esforços realitzats.

ACTIVITATS «EXTRAESCOLARS»

Durant els anys que vaig ser directora i després, quan vaig participar en la «predicació» de la reforma, vaig tenir oportunitat d'entrar en contacte i col·laborar amb la gent que a l'Ajuntament de l'Hospitalet portava Dinàmica Educativa i que tenia molta experiència i il·lusió per fer coses noves, sobretot iniciatives ciutadanes que lliguessin el món escolar amb el conjunt de la societat.

Ara que es parla tant de la setmana blanca, cal recordar que molts centres havien fet anys enrere la setmana cultural (potser algun centre encara continua fent-la).

Recordo que una vegada vaig proposar, com a professora de llatí, per a la setmana cultural una activitat que va «becar» l'Ajuntament i que aleshores va tenir molt d'èxit i que ara, amb tots els jocs en línia, sembla gairebé ridícula. Es tractava de fer una sessió de jocs de guerra, concretament de la batalla de Cèsar i Vercingètòrix a Alèsia i d'una cursa de quadrigues del «Circus maximus» amb soldats ja no de plom, però sí de plàstic.

Fent memòria, he recordat que els anys del BUP hi havia unes hores dedicades a EATP (Ensenyament Artístic, Tècnic, Professional) que vàrem aprofitar per posar en marxa un grup de teatre i una coral.

El món del teatre és apassionant i vaig promoure durant uns cursos aquesta activitat amb ajuda de l'alumnat, d'altres professores i sota la direcció de Mercè Lleixà, que aleshores tot just començava la seva carrera artística. Vàrem començar l'any 1988 amb *El criat de dos amos*, de Goldoni, i els anys següents vam posar en escena *El burges gentilhome*, de Molière; *La flauta màgica*, de Mozart; *La comèdia de l'olla*, de Plaute; *Allò que tal vegada esdevingué*, de Joan Oliver, i *Avui Romeo i Julieta*, de Palau i Fabre. Participàrem a la Mostra de Teatre organitzada per l'Ajuntament. De fet, la tradició de fer teatre a l'institut ha anat continuant fins a l'actualitat.

La coincidència amb la institució municipal es va produir sobretot quan, des de la junta directiva a l'institut i vinculades a l'Acció Tutorial, vàrem proposar obrir el centre els dimecres a la tarda per fer activitats, cosa que suposava comptar amb el treball voluntari del professorat o amb mitjans econòmics suficients per contractar monitoratge per portar a terme aquestes activitats. No sé com, però ho vàrem aconseguir. Hi havia, entre altres, els grups de tècniques d'estudi, de balls de saló, de coreografia, d'esports, de jocs d'escacs, de ping-pong, de cine-fòrum, xerrades de sexualitat, tallers d'educació no sexista, gravació de vídeo i ràdio i la coral i el teatre que ja he mencionat... També penso que s'ha de mencionar un element interessant per seguir l'evolució educativa i social del centre, es tracta de la revista, que ha tingut diverses etapes i que s'hauria de recollir i analitzar.

La veritat és que, en tots els anys al centre, no vaig acompanyar mai l'alumnat a les sortides llargues, viatges de final d'estudis, però sí que vaig promoure moltes sortides, sobretot, cada curs, les visites «obligades» a Empúries i a Tarragona, per veure les restes arqueològiques de grecs i romans.

FEMINISME I PAIODH

De totes aquestes activitats i experiències m'agrada destacar-ne una perquè dona fe del meu perfil d'ensenyant feminista, que ha estat molt i molt significatiu en la meua vida.

Es tracta de destacar, en tota la seva importància, el Pla d'Acció per a la Igualtat d'Oportunitats de les Dones a l'Hospitalet (PAIODH), perquè és una fita important en

Mercè Otero Vidal amb l'alumnat de l'últim grup de llatí que va tenir

l'experimentació d'accions positives a favor de les nenes, les noies i les dones dins del sistema educatiu. La iniciativa va sortir dels serveis educatius municipals de la Secció d'Ensenyament de l'Ajuntament (Departament de Dinàmica Educativa) i es va dissenyar inspirat en el pla europeu del mateix nom. Juliana Porté-Joaniquet va fer possible aquest pla, que va liderar Pilar Codina Olivé i que va durar tres cursos acadèmics, del 1990 al 1992.

Els centres pilot que hi van participar foren sis: dos d'EGB (Bernat Desclot i Pla del Llobregat), dos de BUP (Santa Eulàlia i Apel·les Mestres) i dos d'FP (Pedraforca i Hospitalet III) i també hi col·laborava el CRP (Centre de Recursos Pedagògics).

A cada centre hi havia una o dues persones responsables del Pla que es coordinaven amb l'equip municipal. Les actuacions que es van proposar aquestes persones responsables en els centres pilot foren fer les observacions pertinents i recollir dades per detectar situacions de discriminació sexista i, a partir d'aquí, fer una tasca de sensibilització i reflexió dins dels centres. Sobretot es va incidir en l'acció tutorial i en els plans d'orientació dels centres implicats. Es van buscar estratègies i projectes per apropar les noies a les que aleshores es deien «noves tecnologies». També es van fer propostes d'actuació per a les famílies a través de les AMPA.

A partir del compromís «teòricament» assumit pels claudres es van començar a dissenyar activitats en els diferents centres, entre d'altres, per exemple, tallers de lectura no discriminatòria dels contes tradicionals, campanyes de jocs i joguines no sexistes, tallers de supervivència quotidiana per valorar el treball domèstic, tallers d'orientació professional per trencar els estereotips, xerrades de dones professionals, curssets d'autodefensa per a noies, etc.

Explicaré breument què vam fer a l'IES Santa Eulàlia, del qual jo era responsable «co-educadora». Dins del Pla d'Acció Tutorial (PAT) es va portar a terme una iniciativa dirigida a l'alumnat de primer curs, que va consistir a organitzar unes activitats o tallers anomenats d'*autonomia i supervivència quotidiana*, amb l'objectiu de valorar el treball domèstic i de cura, actitud essencial prèvia a la crítica contra la divisió sexual del treball i poder, d'aquesta manera, incidir també en una orientació professional no estereotipada per raó de sexe. Tot l'alumnat de primer, obligatòriament, havia de passar per aquests tallers els dimecres a la tarda. Es va muntar un taller de tenir cura de la roba, que consistia en exercicis de classificació de teixits per triar els programes de la rentadora i en planxar una camisa. Un taller de primers auxilis, amb la pràctica de la immobilització d'un braç i el canvi de llençols del llit d'una persona malalta que no es podia bellugar en la doble tècnica lateral i per dalt. En el taller d'alimentació i cuina es calculaven les calories d'un àpat, es preparava un plat i es parava la taula convenientment. En el taller de patronatge i cosir, es tallaven i es sobrefilaven unes bermudes i es cosia un botó. I el taller de mecànica consistia en canviar una bugia i una roda d'una moto. També cal dir que vam procurar que algun d'aquests tallers l'impartissin homes, per trencar l'estereotip, i així va ser en el de tenir cura de la roba. La valoració de l'experiència ens va fer veure que els nois aprenien coses i que les famílies dels nois, sobretot les mares, estaven contentes i, per una altra banda, les noies s'adonaven que tasques domèstiques que ja sabien fer eren valorades i que la institució escolar donava importància a aquest tipus d'activitats en considerar-les obligatòries, alhora que els donava l'oportunitat que poguessin demostrar la seva habilitat pràctica i la seva experiència en aquestes feines.

Cal dir que el fet d'estar junts en el pla centres de primària i secundària també era molt enriquidor i, per això, m'agradaria destacar alguna de les activitats en les quals vaig participar amb les mestres i alumnat de primària i que recordo perquè em va deixar una empremta important en la meua experiència de professora compromesa amb la coeducació. En el CEIP (Col·legi d'Educació Infantil i Primària) Bernat Desclot es van programar uns tallers d'orientació per a l'alumnat que visitava els centres de formació professional implicats en el Pla en les branques d'automoció, sanitària, electricitat i llar d'infants. Vaig acompanyar, com a observadora, un grup de nenes a l'IFP (Institut de Formació Professional) Pedraforca a fer un taller d'orientació d'automoció. Va ser molt interessant veure la resistència que hi havia per part de les nenes a trencar l'estereotip de l'ús de la força necessària en aquesta professió, quan ja hi havia els braços robòtics que movien les peces i com els costava vèncer la por a embrutar-se quan la gent del taller treballava ja amb bata blanca.

El PAIODH va generar, paral·lelament, en el mateix període, també per a la formació del professorat un seminari de discussió i de difusió d'experiències que es va organitzar a l'ICE (Institut de Ciències de l'Educació) de la UAB (Universitat Autònoma de Barcelona) i que coordinava Cristina Brullet.

Josefina Vidal, una de les fundadores del COPEM, Joan Alberich, director de l'institut els anys de la transició i Mercè Otero Vidal

ÚLTIMA ETAPA

De la meva última etapa a l'Institut amb la reforma ja generalitzada destacaria, sobretot, l'increment de la diversitat de l'alumnat, que va ser deguda a l'allargament de l'ensenyament obligatori fins als 16 anys, per una banda, i a la coincidència amb l'arribada de la immigració. Va ser molt sorprenent veure com anava canviant l'alumnat del centre. Cal recordar que jo havia començat la meua feina amb un pla d'estudis en què la secundària començava als 10 anys, després, amb l'EGB i el BUP, la secundària començava als 14 anys i amb la reforma, va passar a començar als 12 anys.

Aquesta diversitat de l'alumnat dins d'una mateixa aula en una ràtio més alta del que és aconsellable provocava/provoca, moltes vegades, problemes de disciplina que eren/són difícils de gestionar perquè són deguts a causes molt variables i els recursos dels càstigs no serveixen realment, ja que no actuen sobre l'arrel del problema. Recordo haver tingut moltes i llargues converses amb l'alumnat expulsat de classe assegut al passadís esperant entrar al despatx de direcció o de cap d'estudis. Sempre eren els mateixos nois i noies i el reglament de règim intern del centre i el text legal de drets i deures de l'alumnat sempre quedaven/queden lluny de la realitat personal i concreta que genera els conflictes.

Una altra diversitat que vaig poder experimentar va ser la integració al centre d'una alumna i d'un alumne amb ceguesa, la M. Mercè i l'Eduard, que ens van ensenyar moltes coses, fins i tot una mica de Braille, i ens van fer conèixer els recursos que l'ONCE i el seu centre Joan Amades podia oferir en aquell moment, quan la tecnologia encara no estava tan desenvolupada i adaptada a les necessitats de la gent cega com ho està ara.

No puc dir pràcticament res del que ha suposat per al centre la incorporació d'una USEE (Unitat de Suport a l'Educació Especial) perquè va començar a funcionar l'últim curs que jo hi era, però és clar que és un repte importantíssim la integració de l'alumnat amb necessitats educatives especials en un centre ordinari.

Amb els anys, la diversitat va anar augmentant també amb l'arribada de la població nouvinguda. L'alumnat d'origen sud-americà, magrebí i d'altres llocs va anar entrant a l'institut i aportant les seves peculiaritats. Es van crear les aules d'acollida i els grups «flexibles» de tractament de la diversitat i/o d'adaptació curricular. Vaig tenir oportunitat de ser professora d'aquests grups flexibles, perquè havia de completar el meu horari de professora de clàssiques amb altres activitats, i recordo aquesta experiència, que amb el pas del temps valoro molt positivament, com un gran repte i amb sorpreses constants davant les reaccions de l'alumnat. Potser seria millor dir que el que sorprenia era el fet que al sistema, li costés acceptar «amb normalitat» un alumnat considerat «divers» i que costés valorar les seves aptituds i actituds. De tota manera, en l'àmbit educatiu mai no es pot generalitzar i és llarg el camí que cal recórrer des de viure la diversitat com un problema de disciplina fins a considerar-la un enriquiment de la convivència. En els múltiples escenaris possibles, s'entén que les reaccions de l'alumnat fossin moltes vegades sorprenents per al professorat.

Una de les tasques «diverses» a la qual també vaig dedicar-me amb molt entusiasme va ser la tutoria de treballs de recerca de final de batxillerat, la qual cosa em va portar a participar des de la seva creació a les Jornades Científiques i Tecnològiques de l'Ajuntament de l'Hospitalet. És una tasca diversa, perquè jo sempre vaig procurar que l'alumnat triés el treball de recerca segons els seus interessos i, aleshores, podien sortir temes molt diversos. D'aquests treballs, primer es fa la tria dels millors del centre i aquests són els que es presenten al concurs, que és un al·licient per a l'alumnat i evidentment un reconeixement per al professorat que fa aquesta feina «extra», perquè el seguiment de tutoria dels treballs de recerca no té cap tipus de compensació horària.

A partir de la reforma i en especial aquests últims anys, pel que fa al professorat també hi ha hagut canvis, ja que en un institut «tradicional» de batxillerat va entrar a formar part un sector de professorat de primària i també una part de professorat provinent d'instituts de formació professional. El que és més important és que s'ha anat produint «per llei de vida» el canvi generacional i ja es nota força en el centre la diferència d'edat entre el professorat. L'encaix de totes aquestes peces no va ser, ni és, fàcil encara ara per assolir una veritable cultura de centre.

Per una altra banda, la presència de matèries com la informàtica i la tecnologia forçosament reduïen hores d'altres assignatures. La presència de tallers i aules d'ordinadors, audiovisuals i altres tecnologies de la informació (TIC) també forçaren i forcen a una redistribució d'espais en el centre.

El temps passa ràpid i els canvis s'acceleren i així l'any 2002 apareix la LOCE (Llei de "calidad" de l'educació) i el 2006 ens trobem la LOE (Llei orgànica d'educació) i el

2009, quan jo ja m'havia jubilat, s'aprova la LEC (Llei d'educació de Catalunya). És evident que aquesta «acceleració» no ajuda ni fa fàcil la vida als instituts i, d'aquesta manera, un sector important del col·lectiu docent viu resignadament captiu dins de l'exercici professional, perquè no es veu a l'horitzó cap indicatiu que pugui dur a pensar que les condicions d'exercici de la docència milloraran, ni a títol personal ni tampoc per al sistema en general.

La veritat és que, quan em vaig jubilar (2007), vaig tenir la sensació una mica com si «deixés a l'estacada» les meves companyes i companys de claustre. Em va costar molt recollir totes les meves coses del centre, eren molts anys, generant materials i guardant-los «per si es necessitaven». Les companyes de seminari tingueren molta paciència i respectaren el meu espai fins que el vaig buidar i així, amb aquesta excusa, vaig anar passant per l'institut fins arribar a l'any 2008, any en què es va celebrar els cinquanta anys (1958-2008) de l'institut COPEM-IES Santa Eulàlia de l'Hospitalet de Llobregat, «cinquanta anys d'història, cinquanta anys de vida».

Gràcies per la vostra atenció.

Barcelona, març del 2011